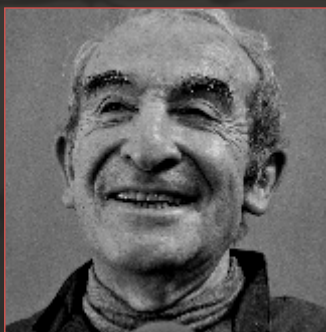
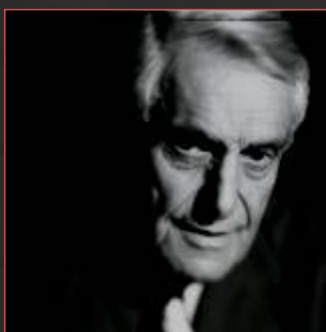

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

EERST KWAMEN ZE VOOR DE
COMMUNISTEN
EN IK SPRAK ME NIET UIT
OMDAT IK GEEN COMMUNIST WAS
TOEN KWAMEN ZE VOOR DE
SOCIALISTEN
EN IK SPRAK ME NIET UIT
OMDAT IK GEEN SOCIALIST WAS
TOEN KWAMEN ZE VOOR DE
VAKBONDSLEDEN
EN IK SPRAK ME NIET UIT
OMDAT IK GEEN VAKBONDSMAN WAS
TOEN KWAMEN ZE VOOR DE JODEN
EN IK SPRAK ME NIET UIT
OMDAT IK GEEN JOOD WAS
TOEN KWAMEN ZE VOOR MIJ
EN ER WAS NIEMAND MEER
OM VOOR MIJ TE SPREKEN

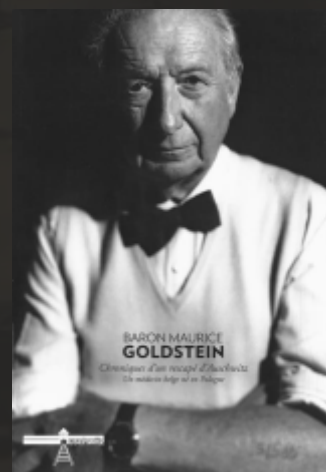
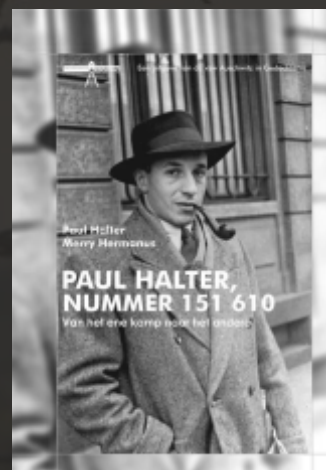
MARTIN NIEMÖLLER - 1946

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

De rechten voor de teksten en foto's in deze bijlage komen toe aan Stichting Auschwitz, André Goldberg en Dominique Rozenberg.

OVERLEVENDEN, VRIENDENKRING, STICHTING, VZW

Vanaf het einde van de bezetting kwam in België, net als in andere Europese landen, de kwestie van de gedachtenis aan de Tweede Wereldoorlog op. Vanaf het begin werd de herinnering aan de bezetting in België beheerst door voormalige politieke gevangenen die verantwoordelijk waren voor het organiseren van de overdracht. In de eerste twee naoorlogse decennia werd het lijden van de Joden nauwelijks herdacht. Om de belangen van de gedeporteerden die naar huis terugkeerden te verdedigen, werden in de onmiddellijke naoorlogse periode talrijke kampverenigingen opgericht. Eén daarvan was een vriendenkring van voormalige politieke gevangenen uit de kampen in Silezië (Polen), die opgericht werd in oktober 1945. Zes maanden later, op 31 maart 1946, kwamen de leden van deze vereniging bijeen - in het Vlaamsch huis op de Grote Markt in Brussel - om deel te nemen aan de algemene vergadering die officieel het leven schonk aan de *Vereniging van gewezen politieke gevangenen van Silezië, Gross-Rosen, Gross-Strehlitz, Auschwitz-Birkenau en externe commando's*.

De nieuw opgerichte vereniging definieerde haar actieprogramma als volgt: meewerken aan de repressie van oorlogsmisdaden en de jacht op collaborateurs, de rechten van voormalige politieke gevangenen en hun families verdedigen en hen morele en materiële steun bieden. De wet die op 16 maart 1947 werd aangenomen, stelde dat de titel van 'politieke gevangene' alleen was voorbehouden aan leden van het Verzet. Joodse slachtoffers werden dus uitgesloten van elke officiële erkenning en konden enkel genieten van een automatische maatregel van het Ministerie van Oorlogsslachtoffers als ze konden bewijzen dat ze in het Verzet hadden gezeten of als ze de Belgische nationaliteit hadden. 95% van de uit België gedeporteerde Joden had echter een buitenlandse nationaliteit. Het Fort van Breendonk kreeg een symbolische status en trok veel aandacht, ook van de 'Vriendenkring van Silezië', die deelnam aan de jaarlijkse bedevaart die er werd georganiseerd. De Dossinkazerne, toch ook een symbolische plaats, kreeg geen erkenning en werd opnieuw als militair gebouw ge-

bruikt. In april 1955 nam de 'Vriendenkring van Silezië', op uitnodiging van een vereniging van Poolse verzetsstrijders, een Belgische delegatie mee naar Auschwitz om deel te nemen aan de herdenkingen ter gelegenheid van de tiende verjaardag van de bevrijding van het kamp. De deelnemers bezochten het kamp en elke nationale delegatie hield een toespraak. De toespraak van de Belgische delegatie was typerend voor die tijd: de slachtoffers van de Shoah werden in de schaduw geplaatst van de helden van het Verzet en het unieke karakter van de Judeocide werd verdoezeld. Tijdens het onderzoek voor het proces tegen Carl Clauberg, de naziarts in Auschwitz, spoorde de 'Vriendenkring', op verzoek van de Duitse openbare aanklager, voormalige gedetineerden op van blok 10 in Auschwitz, het blok voor medische experimenten. De 'Vriendenkring van Silezië' was ook verantwoordelijk voor het vinden van getuigen in België voor het Auschwitzproces in Frankfurt. Dit proces, dat plaatsvond van 20 december 1963 tot 19 augustus 1965, was toegankelijk voor het publiek en wierp licht

OVERLEVENDEN, VRIENDENKRING, STICHTING, VZW

op de werking van het concentratiekampen, maar vooral op die van de uitroeiing, en maakte het mogelijk om geleidelijk de omvang van de genocide op de Joden in te schatten. Een van de taken van de 'Vriendenkring van Silezië' was het verdedigen van de belangen van haar leden en in het bijzonder het helpen verspreiden van informatie over de mogelijkheden om schadevergoeding van Duitsland te krijgen waar haar leden recht op hadden. Dit was het geval in december 1959, toen er een overeenkomst werd bereikt tussen de Joodse Schadeconferentie en Krupp over schadevergoeding. Voormalige gevangenen van Auschwitz, Gross-Rosen en de afhankelijke kampen die een schadeclaim wilden indienen, konden dit doen via de 'Vriendenkring'. In België leidde de Duitse wetgeving over schadevergoeding voor Joodse slachtoffers in februari 1956 tot de oprichting van een nieuwe vereniging voor gedeporteerden, de *Union des Déportés juifs et Ayants droit en Belgique* (Unie van Joodse Gedeporteerden en Rechthebbenden in België). De oprichting van deze vereniging,

die deels concurreerde met de 'Vriendenkring van Silezië', bleek een belangrijke factor in de breuk. Een aantal Joodse overlevenden gaf er de voorkeur aan zich aan te sluiten bij een organisatie die specifiek belast was met de verdediging van hun belangen. De oprichting van deze parallelle vereniging dwong de 'Vriendenkring van Silezië' om zich formeler open te stellen voor alle Joodse overlevenden. Dit leidde ertoe dat de 'Vriendenkring van Silezië' zich distantieerde van de andere politieke gedeporteerdenverenigingen en een 'gemengde' politieke en Joodse houding aannam. Hierdoor kwam het op gespannen voet te staan met andere verenigingen van politieke gevangenen, die erop geband waren om het onderscheid tussen de verschillende categorieën slachtoffers te handhaven. In 1957 besloot het *Internationale Auschwitz Comité* (opgericht in 1952 en samengesteld uit leden van de verschillende nationale organisaties) om de museumsite van Auschwitz te internationaliseren en stelde voor dat elk land dat daarom vroeg, een tentoonstellingsruimte in één van de blokken

zou krijgen. In België nam de 'Vriendenkring van Silezië' het initiatief voor een nationaal paviljoen. Hoewel de Joodse deportatie niet uit het scenario van de tentoonstelling werd weggelaten, verscheen ze toch op de laatste plaats en vertegenwoordigde ze slechts één vijfde van de tentoonstelling. Tegen het einde van de jaren 1970 verzwakte de 'Vriendenkring van Silezië'. Ze volbracht haar herdenkingsopdracht, maar had moeite om zich te vernieuwen en opnieuw in te zetten. Er werd een nieuw, klein uitvoerend comité gevormd onder leiding van Paul Halter, die sinds 1965 secretaris van de 'Vriendenkring' was. Hij startte nieuwe acties op die niet langer louter herdenkingsacties waren, maar eerder gericht waren op het doorgeven en bewaren van de herinnering aan de concentratiekampen. De Algemene Vergadering van 13 juni 1976 bekrachtigde het ontslag van het oude comité. Paul Halter nam het voorzitterschap over en Henri Goldberg, een voormalig ondergedoken kind, werd benoemd tot algemeen secretaris. Maurice Goldstein, die in 1977 voorzitter werd van het *Internatio-*

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

OVERLEVENDEN, VRIENDENKRING, STICHTING, VZW

nale *Auschwitz Comité*, en René Raindorf speelden ook een belangrijke rol in het nieuwe bestuur. Om doeltreffender te zijn in de strijd tegen holocaustontkenning, veranderde de 'Vriendenkring van Silezië' in oktober 1976 haar naam in de *Belgische vereniging van gewezen politieke gevangenen van Auschwitz-Birkenau, kampen en gevangnissen van Silezië*, vaak aangeduid als de 'Belgische vriendenkring van Auschwitz'. De term 'Silezië' nam een ondergeschikte plaats in ten opzichte van Auschwitz: "Geconfronteerd met het fenomeen van de Holocaustontkenners, vonden we dat we zelfs de naam van de *Amicale* moesten veranderen omdat die niet duidelijk genoeg was, dat we veel harder voor Auschwitz moesten vechten dan we eerder dachten, en de 'Vriendenkring van Silezië' werd de 'Vriendenkring van Auschwitz'. Deze naamsverandering kwam op een moment dat Auschwitz het symbool werd van de deportatie in het collectieve bewustzijn.

Stichting Auschwitz werd opgericht in juli 1980, en verving geleidelijk aan de 'Belgische vriendenkring van Auschwitz', waarvan ze

de activiteiten voortzette om de herinnering aan de deportatie te bewaren en door te geven. Het probleem van de verdwijning van getuigen hield de 'Vriendenkring van Auschwitz' sinds het einde van de jaren 1970 bezig. Deze vrees, samen met de wens om de ontkenning van de Shoah te bestrijden, heeft de 'Vriendenkring van Auschwitz' ertoe aangezet om haar werk te bestendigen door middel van dit nieuwe instrument. De Stichting richtte weldra een documentatiecentrum en een bibliotheek op, stond in voor het ontwerp van het tweede Belgische paviljoen in Auschwitz, organiseerde colloquia en conferenties en maakte onder andere audio- en audiovisuele opnames van getuigenissen van overlevenden. *Stichting Auschwitz* werd opgericht op een moment dat de belangstelling voor de Joodse slachtoffers van het nazisme in België sterk toenam.

Anderzijds wil *Stichting Auschwitz* zich niet beperken tot Auschwitz of tot de Shoah. Dit wordt weerspiegeld in de belangstelling van de Stichting voor alle massamisdaden begaan door autoritaire regimes. Het werk en de pro-

jecten van de Stichting zijn resoluut multidisciplinair en omvatten alle massamisdaden en misdaden gepleegd op lange termijn of in de hedendaagse geschiedenis. Om deze uitgebreide taak uit te voeren, heeft *Stichting Auschwitz* in 2004 een Studie- en Documentatiecentrum opgericht: de *vzw Auschwitz in Gedachtenis*. Dankzij deze nieuwe instelling, waar een tiental specialisten op permanente basis werken, heeft de bevordering van wetenschappelijk onderzoek en multidisciplinaire publicaties zich sterk ontwikkeld. De *vzw Auschwitz in Gedachtenis*, die actief is in de onderwijswereld, is ook betrokken bij de permanente studie om de bewustwording en de kritische kennis van de realiteit van onze maatschappij aan te moedigen en te ontwikkelen.

Uittreksels uit de studie "*Van de Vriendenkring van Silezië tot Stichting Auschwitz: constructie van de herinnering*" door Sarah Timperman, december 2016.

De volledige tekst kan aangevraagd worden via:

info@auschwitz.be

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

Geboren te Genève (Zwitserland) op 10 oktober 1920
Aangekomen in België in 1921
Opgepakt op 16 juni 1943
Opgesloten in de gevangenis van Sint-Gillis en in Mechelen
Gedeporteerd naar Auschwitz op 20 september 1943
Werkt in de mijnen van Fürstengrube
Ontsnapt tijdens een evacuatie van het kamp
Vrij vanaf januari 1945

Paul HALTER

“Elke week was er een selectie. De eerste selectie vond plaats in het Revier, wat een soort klein ziekenhuis was, en nadat men drie nachten in het ziekenhuis had doorgebracht, werd men automatisch geselecteerd, naar Auschwitz gestuurd en daar verdwenen de mensen, dat was de eerste selectie. De tweede vorm van selectie was één keer per maand, toen het appèl werd afgenomen op het grote plein, en je jezelf moest presenteren met bloot bovenlijf, en de kampautoriteiten marcheerden door de gelederen en namen de naakte mannen mee. De Schreiber, de secretaris, volgde en noteerde het aantal mensen dat ze een beetje magertjes vonden. We wisten dat je rechtop moest staan, je borst vooruit moest steken enzovoort. Sommige mensen braken, ze konden het gewoon niet meer aan.”

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

Geboren te Brussel op 10 februari 1935
De familie ontsnapt aan de razzia van 2 september 1942,
maar moet zich opsplitsen om onder te duiken
Henri wordt eerst verborgen in Brussel, later in het noorden
van Frankrijk
De vader wordt gedeporteerd naar Auschwitz op 31 juli
1943 waar hij vermoord zal worden
Henri vindt zijn moeder en zus terug na de oorlog

Henri GOLDBERG

“Toen ik op een dag bij de kapper zat, kwam er een Duitse soldaat binnen. Stiekem vroeg ik aan de kapper waaraan ze mijn identiteit zouden kunnen herkennen. Toen hij me antwoordde dat mijn ogen mij zouden verraden sloot ik ze onmiddellijk. De Duitsers hebben me niet herkend. Het Verzet nam me mee toen ik zonder jas voor de deur van de kapperszaak zat. Ze brachten mij naar een weduwe in Noord-Frankrijk waar ik verbleef tot het einde van de oorlog. Ik leefde zeven maanden ondergedoken en veranderde mijn naam in Henri Dubois. Daar kreeg ik catechismuslessen, want Dubois was katholiek. Ik heb onderwijs steeds ter harte genomen en heb dan ook economie gestudeerd. Vanaf mijn zestiende heb ik zelf gewerkt, aanvankelijk om mijn studies te betalen. Zo heb ik pelsen genaaid en lesgegeven. Als student had ik een pet met daar het devies ‘Mijn bewustzijn en mijn recht’ op. Ik was dol op die pet en dat devies is mij nog steeds dierbaar.”

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

Geboren te Przedborg (Polen) op 27 januari 1922
Aangekomen in België in 1922
Opgepakt op 3 september 1943
Opgesloten in Mechelen
Gedeporteerd naar Auschwitz op 20 september 1943
Werkt in de mijnen van Fürstengrube
en als verpleger in Auschwitz I
Bevrijd op 27 januari 1945

Maurice GOLDSTEIN

“Het was een eerste schok om de stempel ‘Jood’ op je identiteitskaart te hebben en de meeste jongeren wilden niet gaan. Maar omdat we bang waren voor de gevolgen die dit voor onze families zou kunnen hebben, vonden we het beter om de bevelen en regels van de bezettingsautoriteiten op te volgen. Dit gevoel was vrij wijdverspreid bij mindeheden. In 1941 werd ik naar mijn avondklassen geroepen om te horen dat ik als Jood niet meer welkom was. Dit was een tweede schok, want sinds 1937 was ik geobserveerd om te slagen voor de Centrale Examencommissie en medicijnen te gaan studeren. Daarna kwam de avondklok en de plaatsen die verboden waren voor Joden: parken, zwembaden, bepaalde bioscopen...”

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

Geboren te Brussel op 22 december 1918
Opgepakt op 19 juli 1943
Opgesloten gedurende acht maanden
in Breendonk en Mechelen
Gedeporteerd naar Auschwitz op 4 april 1944
Geëvacueerd naar Mauthausen
Bevrijd op 5 mei 1945

René RAINDORF

“Toen de mannen van dat detachement van de voorhoede van het Amerikaanse leger, bestaande uit drie tanks en dertig man, deze zombies zagen, stortten ze zich op de SS-magazijnen om ze te voeden wat ze maar wilden. Vandaar de tientallen doden door het eten. Het is een van die vreselijke dingen van de geschiedenis, om mensen die nog levend aankwamen bij de bevrijding en die konden verder leven, te zien sterven omdat ze niet konden eten. Gelukkig had ik de herinnering van wat ze me gezegd hadden in Breendonk: "Vergeet niet: als je op een dag bevrijd bent, wees voorzichtig met je eten want jullie magen en darmen zullen volledig kapot zijn". Met mijn 39 kilo bevond ik me in een toestand die artsen goed kennen, een soort coma, waarin je niet echt meer de vitaliteit hebt die je nodig hebt, niets meer voelt, behalve dat je honger lijdt. Dat is een van de dingen die ik ontdekte over mijn lichaam. Ik leed dus niet zoveel, ik had geen verdienste in het weerstaan van honger, ik was al een stap verder: ik zag bijna de andere kant van de spiegel, zoals ze zeggen.”

DE STICHTING EN DE VZW VANDAAG

HET HART VAN STICHTING AUSCHWITZ

BIBLIOTHEEK

Stichting Auschwitz stelt een meertalige bibliotheek van meer dan 13.000 boeken ter beschikking van het brede publiek. De boeken en tijdschriften hebben betrekking op de studie van de Tweede Wereldoorlog (vooral in België, Frankrijk en Nederland), het fascisme, het nationaalsocialisme in het Derde Rijk (geschiedenis, bewegingen, regimes, instellingen, maatschappij, economie, ideologieën, enz.), evenals op alle facetten van de fascistische en nazicriminaliteit (politieke onderdrukking, vervolgingen wegens ras, medische experimenten, oorlogsmisdaden, genocidepolitiek, enz.). De genocide op de Joden en de Roma en Sinti is er bijzonder goed vertegenwoordigd. Ook andere massamoorden en de genocides op de Armeniërs, in Rwanda en in het voormalige Joegoslavië, enz., zijn vertegenwoordigd in de werken in ons fonds. De bibliotheek is, enkel op afspraak, toegankelijk voor het publiek van maandag tot en met vrijdag, van 09u30 tot 12u30 en van 13u30 tot 16u30.

ARCHIEVEN

Sinds haar oprichting in 1980, legt *Stichting Auschwitz* zich toe op het verzamelen van alle mogelijke documenten uit archieven met betrekking tot het universum van de naziconcentratiekampen en de situatie van de gedeporteerden en overlevenden. Wij nemen deze archieven over vanuit de bezorgdheid om zoveel mogelijk sporen te bewaren en om een zo ruim mogelijke documentatie te vergaren voor wetenschappelijk onderzoek en alle mogelijke pedagogische projecten. Als Belgische afdeling van het programma *Fortunoff Video Archive for Holocaust Testimonies – Yale University* verzamelt *Stichting Auschwitz* sinds 1992 getuigenissen van overlevenden van de concentratiekampen in de vorm van audiovisuele interviews. Die interviews zijn het levensverhaal van de getuigen gedurende en na hun deportatie. Momenteel beschikt *Stichting Auschwitz* over 254 getuigenissen, of zowat 1.250 uren gesprekstijd. Onze satelliet-site <https://fortunoff-testimonies.be> biedt een overzicht van het fonds dat is verzameld evenals inlichtingen die betrekking hebben op ieder interview. Het archief is, enkel op afspraak, toegankelijk voor het publiek van maandag tot en met vrijdag, van 09u30 tot 12u30 en van 13u30 tot 16u30.

STUDIEREIS NAAR AUSCHWITZ-BIRKENAU

Sinds 1980 organiseren de vzw *Auschwitz in Gedachtenis* en *Stichting Auschwitz* hun vijfdaagse studiereis naar Auschwitz-Birkenau. We verblijven er in het stadje Oświęcim, welk de originele Poolse naam is van het verduitsde Auschwitz. Met onze begeleiding willen we het evenwicht bewaren tussen objectieve duiding en subjectieve betrokkenheid, het rationele en het emotionele aspect. Ter plaatse worden er naast de begeleide bezoeken aan Auschwitz I, Auschwitz II-Birkenau en het vroegere getto van Krakau, ook alternatieve rondleidingen, con-

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

DE STICHTING EN DE VZW VANDAAG

ferenties en voorstellingen van documentaires voorzien. Meer dan 2.000 studenten, docenten en pedagogen, voor wie deze reis aanvankelijk werd opgezet, hebben al aan deze studiereis deelgenomen. Sinds enkele jaren is deze ook open voor het grote publiek.

STUDIEREIS 'IN HET SPOOR VAN DE SHOAH IN POLEN'

Zonder afbreuk te doen aan het belang van Auschwitz voor de herinnering aan de vernietiging van de (Belgische) Joden, willen we ook de Shoah in het Oosten in de kijker zetten. Op het ogenblik dat Auschwitz volledig operationeel was, was *Aktion Reinhardt* al bijna volledig uitgevoerd. Die actie was gericht op de vernietiging van de Joden in het *Generaal Gouvernement* (Centraal-Polen tijdens het interbellum). Om *Aktion Reinhardt* te kunnen uitvoeren, worden drie moordcentra opgetrokken (Belzec, Sobibór en Treblinka), die qua structuur volledig verschillen van Auschwitz. Tijdens deze achtdaagse studiereis houden we eerst halt in het voormalige getto, vandaar stoppen we bij de deportatieplaats vanwaar de Joodse bevolking haar laatste reis aanvatte en tot slot bezoeken we het moordcentrum dat bij de stad hoort (de drie moordcentra van *Aktion Reinhardt*, Chełmno nad Nerem en Majdanek). Op deze manier loopt de bezoeker werkelijk in het spoor van de Shoah in Polen.

ONDERZOEK, ONDERWIJS, VORMING

INTERNATIONALE PRIJZEN VAN STICHTING AUSCHWITZ

Ter bevordering van multidisciplinair wetenschappelijk werk kent *Stichting Auschwitz* sinds 1986 jaarlijks de 'Prijs Stichting Auschwitz' toe en sinds 2002 de 'Prijs Stichting Auschwitz – Jacques Rozenberg' en dit als erkenning voor origineel en niet gepubliceerd onderzoek inzake de historische, sociale, politieke, economische, culturele en ideologische processen die hebben geleid tot massamisdrijven, misdaden tegen de menselijkheid en genocides. De prijzen hebben in hoofdzaak betrekking op universitaire werkstukken van hoog niveau: doctoraten, masterscripties en onderzoeken. De interuniversitaire jury's, die over deze werkstukken beslissen, bestaan uit professoren van Belgische en buitenlandse universiteiten, onderzoekers, gespecialiseerd in de behandelde thematiek en leden van de wetenschappelijke raad van *Stichting Auschwitz*. Vanaf 2012-2013 kent *Stichting Auschwitz*, behalve de twee reeds genoemde Prijzen, ook een jaarlijkse 'Onderzoeksbeurs' toe, die in 2023 verdubbeld werd met een 'Onderzoeksbeurs van Stichting Auschwitz – Jacques Rozenberg', aangeboden door *Stichting Rozenberg-Caillet – Mains Ouvertes, Dignité de Vie*.

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

DE STICHTING EN DE VZW VANDAAG

REIZENDE TENTOONSTELLINGEN

Als school, pedagogisch of cultureel centrum, gemeentebestuur of vereniging van openbaar nut, heeft u de mogelijkheid om een van onze reizende tentoonstellingen kosteloos te ontlenen. De vijf tentoonstellingen die beschikbaar zijn hebben als thema:

1. België 1914-1945. Levensverhalen van getuigen in het oog van de storm (43 panelen)
2. De bevrijding van de kampen en de opvang van de gedeporteerden (19 panelen)
3. Slachtoffers van het beeld. Over het creëren, hernemen en bekritisieren van clichés (24 panelen)
4. Over-leven, Primo Levi als intellectueel, schrijver, en getuige van zijn tijd (31 panelen)
5. Jean Améry. Het gekozen lot. 1912-1978 (28 panelen)

COLLOQUIA – STUDIEDAGEN – LEZINGEN – CONFERENTIES

Wij organiseren regelmatig internationale colloquia en studiedagen om wetenschappelijk onderzoek te promoten en de resultaten ervan kenbaar te maken voor een ruim publiek. Ook organiseren wij ieder jaar studiedagen voor leerkrachten, leden van organisaties die instaan voor permanente educatie, en al wie beroepsmatig bezig is met onderwijs en cultuur. Tussenkomen in scholen en culturele centra, verzorgd door personeelsleden van de vzw *Auschwitz in Gedachtenis*, kunnen eveneens aangevraagd worden.

BAKENS VOOR BURGERZIN

We vragen ons vaak af hoe we onze kinderen kunnen voorbereiden om in deze 'turbulente' wereld te leven, hoe we hen kunnen leren onafhankelijk en kritisch na te denken, hoe ze te leren beter samenleven, hoe ze te helpen communiceren met de andere met respect en begrip voor mekaars verschillen. De vzw *Auschwitz in Gedachtenis* heeft besloten die scholen in het spotlicht te plaatsen die extra inspanningen leveren op het gebied van herinneringseducatie en/of die het initiatief nemen om tolerantie, respect en burgerzin in de klas aan te leren, door hen het label 'Bakens voor Burgerzin' toe te kennen. We willen elk jaar de inspanningen erkennen die zijn ondernomen door leraren, leerlingen en directeurs om burgerzin te integreren op het schoolterrein. Alle middelbare scholen in het land mogen ons hun verzoek om deelname opsturen.

JAARLIJKSE WEDSTRIJD VOOR HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Elk jaar organiseert *Stichting Auschwitz* een wedstrijd in alle scholen van de Vlaamse Gemeenschap. De wedstrijd staat open voor alle netten en onderwijsvormen en heeft als doel leerlingen te laten nadenken over burgerzin. Het te behandelen thema houdt niet noodzakelijk verband met het verleden van de kampen of de genocide, maar kan ook betrekking hebben op actuelere thema's zoals (in)tolerantie, racisme, democratische waarden of burgerschap. Als werkvorm kan gekozen worden uit een tekst (verhandeling, gedicht) of een werk

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

DE STICHTING EN DE VZW VANDAAG

met een andere creatieve invalshoek (foto, film, beeld, maquette, schildering, toneel, muziek, straatproject ...). De zes gekozen laureaten krijgen een erediploma en mogen gratis deelnemen aan onze vijfdaagse studiereis naar Auschwitz-Birkenau.

COV

Stichting Auschwitz en de *vzw Auschwitz in Gedachtenis* hebben twee pedagogische commissies, een Nederlandstalige en een Franstalige. Deze commissies bestaan uit leerkrachten van de meest uiteenlopende vakken uit alle studierichtingen, en uit mensen die een directe link met het onderwijs hebben en die beschikken over een ruime pedagogische ervaring. Hun taak bestaat erin de leerkrachten te informeren over de educatieve activiteiten rond de thema's geschiedenis en herinnering in verband met de Shoah en de naziterreur. Voorts bevorderen en steunen ze projecten en initiatieven van scholen om leerlingen te sensibiliseren en hen historische kennis en inzicht bij te brengen. Zij verlenen hun directe medewerking vanaf de planning tot aan de verwezenlijking van de schoolprojecten.

STEUN AAN SCHOLEN

Wij kregen regelmatig de vraag om informatie van scholen die met hun klassen op reis willen naar Kazerne Dossin, het Fort van Breendonk of naar Auschwitz. Wij stelden een aantal praktische gidsen op om de leerkrachten op weg te helpen in de logistieke en/of pedagogische organisatie van deze bezoeken.

HERDENKEN EN DE GEDACHTENIS LEVEND HOUDEN

MAROLLEN-ZUIDWIJK

Stichting Auschwitz is gevestigd nabij de wijk die van 1920 tot aan de Tweede Wereldoorlog bekend stond als de 'Joodse wijk' van Brussel. In verschillende golven vestigde de Joodse gemeenschap zich rond het zuidstation, en vooral in de Marollenwijk. Vandaag lijkt de Joodse aanwezigheid hier bijna helemaal vergeten: de sporen ervan zijn moeilijk terug te vinden, en bestaan in wezen enkel in de herinnering van de betrokkenen of van historici. Wat blijft er op het terrein zelf over? Uiteindelijk is het onze bedoeling om meer invulling te geven aan

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

DE STICHTING EN DE VZW VANDAAG

dit aspect van de geschiedenis en de herinnering aan de Marollenwijk, door eraan te herinneren dat de wijk een baken van gastvrijheid was en nog altijd is. Wij riepen een satelliet-site in het leven, <http://marolles-jewish-memories.net/nl/> met hierop een brede waaijer van onderwerpen die, dankzij nieuwe getuigenissen en documenten, een compleet idee moeten geven van de realiteit van het leven in de wijk doorheen deze woelige jaren tot aan zijn tragisch einde. *Stichting Auschwitz* organiseert regelmatig geleide wandelingen door de wijk.

PROJECT 'ALS KEIEN KONDEN PRATEN'

Stichting Auschwitz werkt actief mee aan het plaatsen van Struikelstenen in Brussel en sinds kort ook in andere steden van het land. De in de Brusselse voetpaden bevindende Struikelstenen vormen ook een nieuwe rondleiding voor klassen van het secundair onderwijs. De herinnering levend houden is één van de opzetten van de vzw *Auschwitz in Gedachtenis*. De *Stolpersteine*, de Struikelstenen, worden geplaatst ter hoogte van de laatste woonplaats van de naar concentratiekampen en vernietigcentra gedeporteerde Joodse bevolking. *Stolpersteine* vormen heel interessant didactisch materiaal dat zich op onze openbare weg bevindt. Maar tot wat zou dit dienen indien dit pedagogisch niet toegankelijk wordt gemaakt voor onze hedendaagse jongeren en volwassenen?! De vzw *Auschwitz in Gedachtenis*, in samenwerking met lerarenopleidingen van meerdere hogescholen en universiteiten, biedt een rondleiding aan die zich niet enkel toespitst op de geschiedenis maar ook op de weerloze mensen achter die struikelstenen zodat hun levensverhalen niet vergeten worden.

MEN KAN EEN VOLK UITROEIEN, MAAR NOOIT ZIJN CULTUUR

MUZIEK EN HET DERDE RIJK

In 2016 stelde de vzw *Auschwitz in Gedachtenis* voor het eerst het project 'Muziek en het Derde Rijk' voor. Tijdens deze voorstelling werd de focus gelegd op het artistieke erfgoed van de muziek die de nazikampen overleefd heeft. Vzw *Auschwitz in Gedachtenis* besloot om van dit project een jaarlijks gebeuren te maken en stelde de volgende edities steeds voor rond 9 november, datum van *Kristallnacht*. Het programma bestaat steeds uit een concert met internationale artiesten, soms voorafgegaan door een artistieke lezing.

VERDOKEN BEELDEN

2015 werd voor *Stichting Auschwitz* een filmjaar! De filmclub 'Verdoken Beelden' werd in het leven geroepen:

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

DE STICHTING EN DE VZW VANDAAG

elk jaar worden zes fictiefilms en twee documentaires vertoont die een jaarthema volgen (Daders, Verzet, Propaganda ...). Het gaat om films die hetzij een cultstatus verkregen, hetzij nooit de zalen in ons land bereikten. Vanaf 2024 wordt de formule aangepast: in plaats van de 8 projecties te spreiden in een filmclub over een gans jaar, zullen deze tijdens het eerste weekend van juni vertoond worden in de vorm van een festival (drie films en een documentaire op zaterdag, drie films en een documentaire op zondag).

PUBLICATIES: TIJDSCHRIFTEN, BOEKEN, DVD'S

WETENSCHAPPELIJK TIJDSCHRIFT 'GETUIGEN'

Het tijdschrift *Getuigen. Tussen geschiedenis en herinnering* biedt een forum voor pluridisciplinair onderzoek over de nazikampen en de genocide op de Joden en Roma. Daarnaast is er aandacht voor de bredere problematiek van herinnering en massageweld door de geschiedenis heen. *Getuigen* verschijnt in april en oktober.

SPOREN VAN HERINNERING

Het pedagogisch bulletin *Sporen van Herinnering* richt zich voornamelijk tot leerkrachten en leerlingen uit het middelbaar onderwijs en wordt elk trimester gratis naar bijna 2000 abonnees gestuurd. De vier nummers volgen per schooljaar steeds een thema dat samengaat met andere activiteiten van de vzw *Auschwitz in Gedachtenis*.

ARCHIEFVERHALEN – GETUIGEN VERTELLEN

De documentaires in de collectie 'Archiefverhalen' kaderen in een project rond de slachtoffers van de Shoah en de naziterreur, en hun herinneringen. Aan de basis liggen getuigenissen van overlevenden van de naziconcentratiekampen en moordcentra die sinds 1992 door Stichting Auschwitz worden opgenomen. Er werden vijf documentaires uitgebracht in DVD-formaat, met een speelduur van elk 45 minuten.

EIGEN UITGAVEN EN SAMENWERKINGEN

Er werden tot op heden een twintigtal Nederlandstalige boeken uitgegeven, van getuigenissen over pedagogische sets tot wetenschappelijk onderzoek. Op onze website, via de tab 'Publicaties' kan men de volledige lijst met beschikbare titels met beschrijving vinden.

SPOREN VAN HERINNERING

BIJLAGE BIJ JUBILEUMNUMMER 50

DIT BULLETIN WIL EEN EERBETOON ZIJN AAN DE ONTELBARE ONSCHULDIGE SLACHTOFFERS VAN ALLE TOTALITAIRE REGIMES IN DE WERELD EN AAN DE ONBAATZUCHTIGE MOED VAN ALLE MENSEN DIE ZICH ERTEGEN VERZETTEN

STICHTING AUSCHWITZ

Instelling van openbaar nut

VZW AUSCHWITZ IN GEDACHTENIS

Studie- en documentatiecentrum

Wolstraat 17/Bus 50
1000 Brussel
+32 (0)2 512 79 98
info@auschwitz.be
www.auschwitz.be

Onze projecten steunen kan door lid te worden met een storting van 40€ of meer (fiscaal aftrekbaar) op **BE55 3100 7805 1744**

De werken, afgebeeld op p. 2, kunnen via onze website besteld worden:
LE PASSAGE DU TÉMOIN (enkel in het Frans),
PAUL HALTER, MAURICE GOLDSTEIN

**nationale
loterij**

MEER DAN SPELEN